ОТЧУТ! ХОДУҺАҒА ХОТУУЛААХТЫК ҮЛЭЛЭЭ, КҮӨХ БЫЙАҢЫ СОМУС!

Чурапчыга күн тахсар !

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

12+

2018 сыл Атырдьах ыйын 14 күнэ оптуорунньук № 61 (11517)

Улууска – бу күнэргэ

КУОҒАЛЫ ТҮӨЛБЭНИ ГААСТААҺЫН ҮЛЭТЭ САҒАЛАННА

Чурапчы нэһилиэгэ торуттэммитэ 370 сылынан улууспут кинигэр араас хабаанныах дьаһаллар, үлэлэр ыытыллыахтар. Атырдьах ыйын 9 күнүгэр "Куоҕалы" түөлбэҕэ күох толон сиимин киллэрэр үлэ саҕаланыыта үоруллуох быһыыта-майгыта буолла. Түөлбэ олохтоохторо кыратыттан эмэнигэр тиийэ бу дьаһалга көхтөөхтүк кытыныылар.

Олохтоохтор үоруллэрин үлэстэ СО Ил Дархан эбээһинэйин толороччу суоттаарыстыбаннай субэнигэ, СО баскыы Ил Дархана Е.А. Борисов, СО тыынын хаһаайыстыбатын тутуута дириэксийэтин салайаачыта В.И. Николаев, Чурапчы улууһун баһылыга А.Т. Ноговицын, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын эбээһинэйин толороччу А.Г. Егоров, нэһилиэк дьокутаатарын Сэбиэлин бэрэсэдэхэтэлэ Е.В. Попов, "Сахатрансгазнефтегаз" Чурапчытааҕы филиалын дириэктэрэ А.В. Дьяконов, "Куоҕалы" ТОС бэрэсэдэхэтэлэ Ф.С. Селиверстова кытыныылар.

Егор Афанасьевич түөлбэ олохтоохторуттан туһаайан: "Бу түөлбэҕэ күн сирин көрбүтүм. Бу түөлбэ маннык кэпсиэ, маннык сайдыа диэн ойдо да суоҕа. Үгүскүт ойдуулаах буолуо, бу чурапчылар бэйэ кэпсэтэ туттар мэхтэбит – аэропорт сирэ этэ. Дьокуускай куорттан Ан-2, ПО-2, ЯК диэн сомолуоттар почта таһаллара, пассажирдар кэтэллэрэ. Онуу таһыгы Куоҕалы күөлүгэр балыктыы, кустуу кэлэрбит: Бу эргин ойуурдарга куобахтыыр этибит: Кус, куобах дьиэй кэмэ этэ, балайда бултуйарбыт: Биһигин от сирбитигэр дьиэ-уот боҕо тутулуннуо. Онон бу бүтүннү күнтэ түөлбэ олоҕун-дьаһаҕын улахан сайдыы курдук коробун. Чурапчыга гаас кэпиитэ инники сайдыыбытынан олук ууруо, олохпутугар чинчийиини оноруо диэн саныыбын. Онон Чурапчы дьонун-сэргэтин бу маннык үгүс-маанылы күнүгэр, гаастаһыныгар үлэ-хамнас саҕаланнаары турарынан итинник-нитинник эҕэрдэлиибит! Үөрэрим диэн ыччат, оҕо-аймах наһаа этэбит: Биһиги саҕана арҕаа баска эмиэ ыччат үгүс этэ, биһигин мин колуонум дьоно барыа улууспут; ороспуубулуобит сайдарын туһугар үлэлии-хамсыы сылдьыахтар, от иһигэр эһиги тороппутэргит: Онон үүнэн иһэр ыччакка үгүс күнү торуттуур ойдоҕул буолуут". – диэн юс тылын аллаа.

Улуус баһылыга А.Т. Ноговицын үгүс мунньахтар, сүбэлэһиилэр кэннилэриттэн, "Молодежный" түөлбэ кэннитэн гаас ситимэ арҕаа тардыллыарыгар быһаарыллыы ыытыллыбытын туһунан иһитиннэрдэ. Иннэ гынан бу сыл ахсыыны ыйыгар күох толон арҕаа түөлбэҕэ киириэҕэ диэн эрдэҥ күүтэбит: Экскаватор хамуоһа номнуо сири хаһан гаас турбатын түһүрүр үлэ саҕаланна!

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Егор Афанасьевич түөлбэ олохтоохторуттан туһаайан: "Бу түөлбэҕэ күн сирин көрбүтүм. Бу

Оттоохтун-2018

Ыччаттарын үлэнэн иитэллэр

Самаан сайыммыт үйэтүгэр сомсуута атырдьах ыйыгар от үлэтин үгэнэ буолар. Бу күннэргэ арҕаа суох күннэри баттаһа отчуттар күүрэннэх үлэҕэ турунуулар.

Леонид Алексеевич, Татьяна Дмитриевна Варламовлар дьиэ кэргэннэрин алааска хоно сылан учуутэй хаачыстыбалаах оту оттоон кыстыны туоруулар. Ол курдук кинилэр 3 уоллаарыныаан, күтүөтэриттэн Арсениньын быйыл 20-са оту туруордулар. Бэйэ кыра кылай тыраахтарынан охсоллор, мунньаллар. Наабаанан кэбиһэллэр. Хаһаайыстыбаларыгар 15 ынах сүөһүлүөхтэр, 30-са сылгылаахтар. "Уоллаттар уларыйаллар туох да үлэни тулуйбат буолан абыраныллар. Быйыл сайын күүстүүт кэтэн улахан күүс буолла, онон мин новар эрэ курдук сылдьыбын" – диэн уоҕо-кэтэ кэпсиир ыаллыбыт Татьяна Дмитриевна.

Оҕолорун кыра эрдэхтэриттэн үлэҕэ иитэллэр биэнэн туох да үлэлэн иитэн толлон турбакка, кими да кэтэстэкэ үлэлии- хамсыы олоҕор тыа ыаллыар турукпаах буолуунуу, эбэх кыайыыны баҕарабын.

Ульяна СЛЕПЦОВА.

Доруобуйа харыстабыла

Хирург-онколог Андрей Захаров: "Чурапчылар куруутун инники күөнгэ!"

Атырдьах ыйын 7-11 күннэригэр Мэҥэ Хаҥалас улууһун Аллараа Бэстээх нэһилиэгэр Үрдүкү маастарыстыба оскуолатын уонна Транспортнай техникум базаларыгар "Хотугу Синергия" диэн ыччаты үөрэхтээһин форума олус тэрээһиннэннэ буолан ааста.

Биэс күннээх форумна бүһүгэ улуустутуттан "Харысхал" киин бааньыа эдэр бырааастарын түмсүүгэ бэйэлэрин аҥал бырайыактарынан кытыныылар. Бырайыактарын аата "Харысхал" бааньыа волонтерларын коҥо сылдьар биригэдэтэ" диэн. Саанан этэр эбит буоллахха, бу түмсүү эдэр бырааастара оссо иккки сылларыгар, нэһилиэктэри көрийэ сылдьан 50-чаа араас таһымнаах нэһилиэннэ уонсай арааттан көрбүтүгэр-истибиттэрэ. Маннык коҥо сылдьан дьон уонсай туругун көрүү ыраах, кытыы сылар нэһилиэктэргэ, учаастактарга ордук табыгастааҕын болжоотобиттэрэ, онуу тэҥэ онкологическай уонна сүрэх ыарыыларын уонсай туругун быһааларга комплексаҕын ыйыыттара. "Харысхал" түмсүү бэрэссэдэхэтэлэ, Чурапчытааҕы киин бааньыа хирург-онколога А.Е. Захаров: "Форумна бүһүгэ бырайыактыын билиһиннэрэ "Харысхал" түмсүү бэрэсэдэхэтэлин солбуйаачыта Надежда Михайловна ыытыллыбыт: "Хотугу Синергия" грана саҥа таһымнаах тахсарга тоҕуй күүс буолара саарбаҕа суох. Бүһүгэ сүрүн сыалбыт диэн нэһилиэннэ үгүс арааттан хабаанын, уонуттутун хаптыынан олохтоохторго күүс-комо буолаһын. Итинник таһыынан бүһүгэ уонуттутун ыыпаан аҥын ороҕуоннар эмиэ маннык дьаһалы ыыпаллыыллар баҕарабыт. Бу кытаанах бириэмэ иһигэр олохтоохтуттан үгүс мастан тыллары истэбит: Иннэ гынан соҥтоох суолуттан баран иҥэбит диэн улахан эрдэхтэхпит", – диэн саанан үлэстэр.

"Харысхал" түмсүү "Хотугу Синергия" 50.000 тыс. солк. грантын хаһаайына буолан торообут улуустарыгар улахан кыайыыны, ситиһиниэ аҕалыллар. Эдэр бырааастар бу суумаран саҥа оборуудованнаах ыаллар дьиэ-сэргэ доруобуйатын көрүүгэ-истиигэ туһаныахтарын баҕаралаах.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ

САНГА ИЛ ДАРХАНГА-СИЭРДЭЭХ ИЛ ТҮМЭНИ!

Публикуется на безвозмездной основе. Позиция автора представителя кандидату на должность Главы Республики Саха (Якутия) Борисову Владимиру Николаевичу

Быыбар - 2018

УЛУУС БАҺЫЛЫГАР ХАНДЬЫДААТ ЯКОВ ПАВЛОВИЧ ОКОНЕШНИКОВ

1969 сыллаахха бэс ыйын 24 күнүгэр Чурапчы оройуонун Маралаайы нэһилиэгэр тереебүгэ. 1986 сыллаахха Мугудай орто оскуолатын бүтэрбитэ. 1987-1989 сс. Сэбиэскэй Аармыйа кэккэлигэр сулууспалаабыта. Кэргэннээх, түөрт оҕолоох.

Үөрэҕэ:

• 1997 с. –Дьокуускай куорат 1 №-дээх педагогическай училищетын Чурапчытаабы филиалын бүтэрэн «Физическэй культуура учуутала» идэтин ылбыта.

• 2005 с. – Хабаровскайдаабы Дальневосточнай академияны бүтэрэн «Судаарыстыбаннай уонна муниципальнай салайыы» идэтин ылбыта.

Үлэтэ:

• 1989-1992 сс. – Чурапчы оройуонун «Мугудай» сүөкүөлүгэр спорт инструктора.

• 1992-1994 сс. – Д. П. Коркин аатынан Чурапчытаабы республиканскай спортивнай орто интэриэнээт-оскуола Мугудайдаабы филиалын тустуута тренерэ.

• 1994-1997 сс. – 1№-дээх Дьокуускай куорат педагогическай училищетын Чурапчытаабы филиалын иитээччитэ.

• 1997-1999 сс.– Д.П. Коркин аатынан Чурапчытаабы республиканскай спортивнай орто интэриэнээт-оскуола дириэктэрин хаһаайыстыбаннай чаастка солбуйааччы.

• 1999-2007 сс. – Чурапчытаабы физическэй культуура уонна спорт институтун административнай-хаһаайыстыбаннай чаастаах проректора.

• 2007-2014 сс. – Чурапчытаабы физическэй культуура уонна спорт институтун уоҥсай боппуруоһарга проректора.

• 2014 с. ахсынньы ыйыттан – «Чурапчы улууһа» муниципальнай тэриллии депутатларын сэбиэтин бэрэсэдэхэтэлэ.

Общественнай үлэтэ:

• 2003-2008 сс. – «Чурапчы нэһилиэгэ» муниципальнай тэриллии депутата.

• 2008-2018 сс. – «Чурапчы улууһа» муниципальнай тэриллии депутата.

Наҕараадалара:

• Российскай Федерация физическэй культуураҕа уонна спорка туйгуна.

• Саха Өрөспүүбүлүкэтин физическэй культуураҕа уонна спорка туйгуна.

• «Саха Өрөспүүбүлүкэтин физическэй культуураҕа уонна спорка кыһаатын иһин» бэлиэ хаһаайыына.

Куоласпытын биэриэҕин!

Иван Михайлович ПАВЛОВ, Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа, Саха АССР үтүөлээх учуутала, П.А. Ойуунускай аатынан Судаарыстыбаннай бириэмийэ лауреата, «Хотугу Сулус» уордьан кавалера, Чурапчы улууһун бочуоттаах олохтоохо:

Убаастабыллаах улуус олохтоохторо!

Мин, улууспут бир ытык кырдьаҕаһа, 96 саастаах олохтоохо, Эйигини буолары турар улууспут баһылыгын талар быыбарга Эйигини буолары турар улууспут баһылыгын талар быыбарга киллэрэбин, кизи кэбүстүөх, дьоннго үтүө сыһыаннаах адаҕа салаҥаччыта Яков Павлович Оконешниковка куоластарын биэриэхтэрэ диэн эрэнэн туран, Эйигини кытта санаабын үллэстиэхпин баҕарабын.

Яков Павлович салайар үлэҕэ улаханнык зриллэн күүтүрдэ, кыаҕырда, билиҥ кини үлэлиир саамай тоҕоостоох хаҥалыыс камнаҕар каллибит. Олохтут балыскаанык сайдар камнаҕар улуус камнаҕар каллибит. Олохтут балыскаанык сайдар камнаҕар улуус олохтоохторугар, үлэһитэригэр, салайаччыларга, санга үлэлээн олохтоохторугар, үлэһитэригэр, салайаччыларга, санга үлэлээн эрдэх адаҕа специалистарга уонна хас биирдибитигэр Яков Павлович кенэ-судургу майыта, дьоннго кыраныттан кырдьаһаһыгар тиийиэ үтүө сыһыана, болҕомтото, үлэҕэ кырдьаһаһыгар тиийиэ үтүө сыһыана, болҕомтото, үлэҕэ боринилээҕэ, үрдүк эпплиэтинэстээҕэ, ыалыбыт дьаһалатын боринилээҕэ, үрдүк эпплиэтинэстээҕэ, ыалыбыт дьаһалатын тиһиҥэр тириэрдэр ураты хаамыстыбаларга хаһаанныыллаҕар да наада буолла.

Яков Павлович нэһилиэк баһылыктарын, тэриллэ салайаччыларын, Чурапчыбыт улууһун туруу үлэһит дьонун кытары биир санаанан салайтаран культуура, спорт, үөрэх, дорообуйа, суол-иис, тыа хаһаайыстыбатын уонна урбаан эйгэлэригэр норуот ейүгэр-санаатыгар инэн хаалбыт сбиэскэй олох үтүө еруттэрин, олоҕу-дьаҕаны салайыы ньымаларын билиҥнэн, ким ирдэбилигэр, олох хаамыытын тэлимигэр оал тубаһиннэрэн, сиэрдэхтик үлэни-хамнаҥы ыытыа диэн биэ эрэлгэхтин.

Онон, кундутүк саныыр улууһум олохтоохторугар, үөлэнээхтэрбэр, үлэһит туруу дьонутар-сэргэлэргэр, кинээри ыччатыгар буолаары турар быыбарга сөпкө толкуйдаан, улууспут баһылыгынан, оҕом курдук саныыр Оконешников Яков Павловичы биир санаанан талыахтара диэн эрэлбин биллэрэбин.

Гаврил Федорович НОХТУНСКАЙ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх тренерэ, Россия спордун маастара, Чурапчы улууһун бочуоттаах олохтоохо:

Билиҥнэ уларыйа, сайда турар кэм тэлимигэр Яков Павлович улуус баһылыгар саамай соптоох, баламнаах, сайдыыга ис сүрэҕиттэн үлэлэһэр бастаах кэнэ диэн сыаналыыбын.

Яков Павловичы кытта үүстүк алтыһан каллибит. Кини үлэлиэн, салайар-тэрийэр үлэҕэ уоҥутунан, үөрэҕин идэтинэн, кэнэ быһыытынан барытынан бу эпплиэтээх дуоһунас үлэлэн кыайарыгар эрэнэбин. Кинини кытта алтыһан үлэлэбит дьон кини дьоннго эйэҕэс сыһыанын, үлэһитин, чиҥиэйин, кырдьыкыттан, диринник хоруйан толкуйдуурун баалыыбыт.

Бары быыбардаччылары таба ейдеенгит эдэр, эрчимнээх кийиэ – Яков Павлович Оконешников туһугар куоласпытын биэриэ диэн ыҥырабын уонна эрэнэбин!

Дойдум, дьонум туһугар – сайдыы сана суолунан!

«Чурапчы улууһа (оройуона)» муниципальнай тэриллии баһылыгын дуоһунаһыгар хандьыдаат Яков Павлович Оконешников быраҥыраамата

Ыытыктабыллаах биир дойдулаахтарым!

Сайдыы билиҥнэ уратыы хомуйар салалта салайар ньыматыгар, үлэни тэрийии тосхоллоруттар аныгыскы ирдэбиллэр үрдүгүлэр, оҥ тэлимигэр эпплиэтэйэр санга хаалуна диэн тахсаллар. Олох барыы хайысхаларыгар ааҕа хаалуна диэн ситиһиилэрин санга тиһиэмэ тахаарар, кинилэри солбуйан сайдыы аныгыскы суоллаарын тобулар кэмэ үүнна.

«Чурапчы улууһа (оройуона)» муниципальнай тэриллии баһылыгын быыбарыгар **"Чурапчы сайдыытыгар – тоҥус тосхол тэлимиэрэ!"** диэн быыбар иннинээҕи бэйэм хоруулорбин биилиннарэбин:

I. Тыа хаһаайыстыбатын үлэтэ – сайдыыбыт турута.

Улуус тыа хаһаайыстыбатын бородуукуйатын далаатыы, астаан-уоллаах табаар оноруу, ону батарыы. Баайбыт-дуолбут тардар, сайдыыбыт суоҕа манна сытар. Бородуукуйаны далаатаннилэрбит – үгэ дьоно! Онон суруй болҕомто уруулуохтаах – бородуукуйаны далаатаан онороччуларга, а.э. үгэ маннайгы суоҕуттан кинилэн интэриэнэ иннинэ кыаннаҕа тахсыахтаах.

Оҥ туһугар туох ыыныахха:

– Үгэ ночоотоох суолуттан тахсыыны ырытыы, тобулуу үлэтэ. Ону быыбарыыга бастаанан суолтуу буолатыы үлэни туоҕаран албах тэрилэрэ ыыны, сылды уоҥай аҕаанын үрдэтии, иккиҥнэн, бородуукуйа байаҕа турар дьиҥнээх сыанатын (себестоимоһын) быыбарыы буоллар. Холобур: Производствоҕа быанчы үлэлиир дьон туһугар суох экономистары ыытта биирдэ үлэлээн быыаарбыттарынан, сүрүн бородуукуйабыт үгү сыаната 1 кг 100 солкуобайга тэннэһэр. Оттон бүгүнгү күннэ 1 кг үүнэ 45 солк. эрэ бэриллэр. Маннык балаһыанна баарын туохары – аҕаанны албатын, бу үлэттэн үлэни-хамнаҥы болҕуруостара өссө уустуурдар ирдэхтэрэ! Манна Сокуон өттүнэн утумнаах, дьүүллүүрдээх үгэ барыахтаах.

– Үгэни тэрийиигэ хотон (база), үлэһит, аҥылык (кормовой) база иҕэлиллэр. Чэпчэки сыаналарга дьоҕус хотоннору тутуохха, кинилэргэ сыһыарыллыбыт хоҕуна, баанна баар буолуохтаах. Урукку кэмнэргэ 8000 гектар баанналаахтыт, оттон билигин 2000 курдук эрэ гектардаахтыт. Манна албак сыллаах анал программа оҥоһуллара ситиһиллиэхтэх, бу хайысхаҕа барыы хаһаайыстыбалар, улаханныттан - ыраатыттан тутулуга суох, ыра да буоллар баанналаах буоллаллара – бириэмэ ирдэбилэ. Бырда бөстьбат баай сири кытта үлэҕэ сытар. Бу улаҕа улуус мэнэриэн, хоҕуна сирдэрэ кэдьиҥстэхтик туһаныллыахтан ситиһии, а.э. инвентаризацияны саналыы ыытыы, хоҕуһанан арааран эти-аһы бутуулуу практиканы тохтотуу.

– Инэмэлээх аҥылыынан хаамыыныыга – оройуоннаммыт сиэмэнэн хаамыллыы соруга турар. Оҥ иннитэн, сири тэнастыыр өнөөнү онорууга, ыһыы сиэмэтинэн хаамыыныыга анал хаһаайыстыбалары тэрийии.

– Испсиалистэр үлэтэриигэр болҕомто ууран, кинилэри кытта квартал аайы сүбэ мунньахтары ыытан, салайыы, тэрийии үлэлэриигэр сана ньымалары киллэриигэ сөҕүлээһиннэры бэйэбэр ирдэбил быһыытынан ылынабын. Манна сулаарыстыба сакаһын бүтүүлүүлээх толоруу диэн өйдөбүлү бирдии үлэлиигэ, испсиалиистэ тиэрдиини ситиһэр сорук турар.

– Тыа хаһаайыстыбатын үлэтэ нэһилиэктэр сайдыыларын мактыэлинэн буолар, а.э. тыа хаһаайыстыбатын барыы салаалыттан киирэр үп-харчы сүрүннэрэ нэһилиэк бэйэтин ирдэбилэ ирдэнэр ситиимин тэрийиигэ сүрүн болҕомтобун ууруохум, билиҥнэ курдук үп-харчы барыта нэһилиэктэн куотуутун хаамчаалыыны тэрийиэхтэхпит. Оҥ иннитэн улуус ирдэбилэ соҕотоҕолоо политиканы уларыйыахтаах, бородуукуйаны астаһыыга, таҥастааһыныга (переработкаҕа) нэһилиэктэр ыыттыыннар хас да кооперативтары тэрийэн улуус ирдэбилэ курдэхтэрэ уоҥутубуйалара тэриллиэҕэ. Оҥ кооперативтар барыстаах үлэлэрэ хамнаҥы үрдэтиигэ уонна производствоны кэҥэтиигэ туһаайыллыаҕа.

– Болҕомтоо кинилэрэ туоруо соҕус турар (ыстыбинньэ, котер, ыраас үүнээйдэр) кайыскаларын уонна производство сана салааларын (кэҥэ, мүөт, сир аһа, о.д.а.) кэҥэтии боппуруоһун кэнэ дьуулга, сүбэҕэ туруорсуом уонна онно быһаарыылаах дьаһаллар баар буолуулларын ситиһиини сорук быһыытынан ылынабын.

– Сир дьиэнэх хаһаайыстыбатын ирдэбилэ Тыа Хаһаайыстыбатын Министиэрстибэтэ уонна Үөрэҕэ Сайыннарыы Институтун кытыгас «Сир эдэр хаһаайына» диэн бырайыактарыгар кыттыыны тэрийиэхпит.

Мелиорация уонна хоҕуһаны туһаран оноруу. ТХМ кэнүө бүддьүөт суотугар сайаалка быһыытынан дуҥдалаах, талахтаах сирдэри көннөрөн, кэҥэтэн, хоҕуна оноруу өртөҺүнү тэрийии, быыттары еремүөннэһии үлэлэрэ быыаннаахтык барыахтара.

II. Урбаан сайдыыта – улууспут экономикатын сүрүн туруута

– Улууска бизнес-инкубатары тэрийэн, урбаан дьаһалатыгар үөрэтиини кэҥэтэргэ, салыы ейүүгэ быыаннаах үлэ ыытыллыаҕа, сылдата сүбэ-туоруу оноруу, өртөҺүнү тэрийиэҕэ, сана үлэ миэстэлэрин таһаарыыга ейебүт уонна контуурдуол олохтонуоҕа.

– Дойдубутугар баар туруу матыырыаалларын „Якутспецлиэҕэ" чуолкайдыахтыт, ону туһанарга туруу чаастынай тэриллэрэ кытыннарыы үлэлэрин тэрийиэхпит.

– Газозаправка станциятын арыйыы.

– Анчыгый авиация сырыытын тэрийии.

– Нэһилиэктэр бөҕө хараҥар сирдэрин бэрэздэхтэрэ, сана технологиянан переработкалаанны тэрийэргэ үлэлэһии.

III. Тыа сирин хас биирдии нэһилиэгин олоҕун туоларыы – иннини соруктут

– Улуус ирдэҥэ суоллары туруута, көрүүнэ-истиигэ федеральнай, республиканскай уонна муниципальнай программаларга олоҕуран быыаннаах үлэни күүтүүгү.

– Ыраах сытар Арыылаах, Бахы, Соловьев нэһилиэктэрин уонна кырдьык участактар суолларын, мосталарын туттарыы уонна еремүөннэһии.

– Чурапчы нэһилиэгин ис суолларын туоларан онорууга сыллата улуус бюджетуттан эбии уларыт үбүлүөхтэн.

– Мелиорация үлэлиигэ ереспубликаҕа программаттар кыттыһан бырабыыттыыбыт сирдэри туоларыыга, оны тэҥэ хаһаайыстыбат уубутун тутан турар быыттарбыт гуруктарын туоларыыга үлэни тэрийии.

– Улуус нэһилиэктэрэ туоларан кастуулэах, туруктаах олохтоох буоллаларын туһугар улуус бюджетуттан кемеҥ оноруу.

– Нэһилиэк баһылыктарын уонна депутаттарын кытта нэһилиэктэр сайдыыларыгар биирдэ үлэлэһии.

– Нэһилиэктэр иккі ардыларыгар ыытыллар күрэхтэри сөпкөөхтүк сүрүннэһии, сана тиһиэмэ таһаарыы.

– Соловай уонна интернетинэн сибээс хаһаайыстыбатын кэм ирдэбилин быыһыытынан туоларыы.

Дьиэ-уот коммуналыай хаһаайыстыба үлэтин кэҥэтии.

– Таас хаптыт нэһилиэктэриигэр хоҥуолунайдары таһынан оттуура киллэрии, ыамталарын улаатыннарыы, чаастынай дьаһалары ылыыгэ холбоһуу.

– Таас киирбит нэһилиэктэриигэр хоҥуолунайдар ыамталарын улаатыннаран чаастынай сиэктэри холбоһун.

– Үлэлии турар хоҥуолунайдар тулалыыр эйгэҕэ дьайыыларын хонтуруолламмын.

IV. Үйэлээх тутуу – улуус сайдыытын кэрэхтэ.

– Кытаанах, Мөндөөйдү, Хайахсыт, Чакыр, Арыылаах нэһилиэктэриигэр таас оскуолалар, Чурапчы сапаннньэтигэр өбө музыкальнай оскуолатын, кинн библиотеканы, 240 миэстэлээх Үөһээ Бөкө, 96 миэстэлээх "Мичил" улуйааннар тутуллуулларыгар үлэлэһии.

– Үтүө дьиэлэ" чэмпитинэн ереспубликаҕа быраабыраамаҕа киириини нэһилиэктэр салаталарын кытта сыллата сүбэлэһэн быыаннаахтык тэрийии.

– Хаарбах туруктаах олоррор дьиэттэн дьону көһөрүү федеральнай быраабырааматтар киириини, нэһилиэктэри хабан туран сөҕүөхтэн.

– Чурапчы орто оскуолатыгар биир симиэнэнэн үөрэтиини сититэр иннитэн сөҕүөхтэн туруулун федеральнай быраабыраамаҕа киллэтиигэ ситиһии.

V. Үөрэхтээһин сайдыыта – иннигэ хардыы.

– Санга ньымалары, сөдүк чуолаан, цифроҕой технологиялары туһаныы, үөрэх хаһыстыбатын үрдэтиигэ тирэх буолар аныгы тэриллэнэн хаачыллыы санга уоҥуубуйаларын тарийиини күүтүүгэ.

– Үчүгэй көлүөнэ ыччатка сахалыы тыыны, өйү санаанны и гарикин ере тутан сахалыы эйгэ туруктаах буоларыгар сүрүн болҕомтону уурарга. Манна ситиимнэх, быыаннаах үлэни оҕо уонна тэрилэрэ дьон дьөрүлүү, сүбэлэһэр-амалаһар сыһыаннарын тэрийиигэ үчүгэйдик сөҕүлэн үрдүк үөрэх кыһатыгар тиийэ, нэһилиэктэргэ тэриллэрдэ, общественнай түмүүлэри кытары биир ситиимнэх үлэни кэлүүлэйин.

– Уол оҕону эр киһи, дьиэ хорсун иннигэр эпплиэтинэстээх Аҕа, кыыс оҕону Ийэ, дьиэ хорсун иччэлэх айыылыта буоллар гына иитиигэ (гендерный) быыбыыттан улуйаанардан, 2020 сыллан оскуолаларга эксперимент быһыытынан үлэни сөҕүмүөгэ.

– Хаачыстыбалаах үөрэхтээһиннэ, санга идэбилгэ эпплиэтиир Үөрэх кыһатын бутарар эдэр дьон олохтоох бөҕөлөрүн сүүллэрин бутуулуулара болҕомтоо кинигэр ыытыллыахтаах. Оҥ иннитэн үрдүк таһымнаах идэлэрин толору баһылаабыт кадыырдары кириэстэрэ, үөрэтиэхтэрэ уонна олохсуулуу.

– ЧГФКуоСИ, техническэй колледж, агротехникум сайдыыларын ейдээн улуустутугар туһалаах испэсэлистэри иитэн таһаарыыга үлэлэһии.

– Агроскуолалар үлэлэрин хайысхатын сүрүн-оҥнуу.

VI. Дорообуйа харыстабыла чэпчэн-чэбдик олоҕу мэктиэлиир.

– Дорообуйа хаҥыстабылыгар бүгүн үлэлии олоррор участактардааҕы бөлөхтөлөрү, фельдшерскай-акушерскай пуннары өннуларынан хаалларыы.

– Федеральнай быраабыраамалар кэнүө санга медицинскэй тэриллэриэн хаачыйыыга уратыы болҕомтоону ууруу.

– Улуустаабы кинн бөлөҺө тутуутун салалыы туруоруу.

– Сүрэх, тымыр ыарыыларын анаатар тутуттан, реабилитационнай кинн тэриллиэхтэн тутуорсуу.

VII. Культууруной, духуобунай сайдыы – норуолпут сүүс баайа.

– Чурапчы улууһун духуобунай сайдыытын, историческай олоҕун үйэтитиэр уонна ситиммиир сыалларын ситиһиилэрэ уулуспутуттар баар культуура киинэрин, библиотекаларын, музейдарын үлэлэн биир сүрүннэһиэн.

– Культуура дьиэлэрин материальнай-техническэй базаларын бөҕөргөтүү.

– Культууруной, духуобунай нэһилиэстибэни, историй кэрэх кэмнэрин, кэн туттар биир дойдулаахтарбыт үтүө аттарын үйэтитии боппуруостарыгар үлэни быыаннаахтык тэрийии.

– Норуот талааннаахтарын туоларыгар ейдээн сокуонтан тэрийэ оҥоруран сайыннарыы.

VIII. Чэл олох , физкультуура уонна спорт – дьону түмэр эйгэ.

– Спортивнай түгүллар материальнай-техническэй базалара аныгы ирдэбилэннэ хаачыллыыларыгар үлэлэһии.

– Улуустаабы оҕо спортивнай оскуолата, Чурапчытаабы государственнай федеральнай физкультура уонна спорт института. Республиканскай спортивнай интэриэнээт-оскуола научнай уонна методическай тэрилгэ оҥоруран биир сыалларын ситиһии.

– Чурапчы кинигэр "Спортивнай Алпан аат" музейын тэрийии.

– Нэһилиэнньэҕэ дьон дорообуйатта туоларын уонна чэл олохтоох буоларын туһугар маассабай спорду кэҥэтэргэ, спортивнай кулууттары тэрийэн үлэлэтии.

– Оҕо спордун сайыннарыыга анал үлэлит ахсаанын албатыы.

– Адаптивнай спорду ейдээн, физкультуура уонна спорт тэриллэриэгэр онно сөпкөөх уоҥуубуйаны тэрийии.

– Оҕо аймах, ыччат, нэһилиэннэ эт-каан өттүнэн сайдыытыгар спортивнай саалалары, площадкалары салгыы тутуу.

IX. Дьиэ хорсун, ыччат, общество түмүүлэх буолуута – сүрүн күүстүт.

- Дьиэ хорсун социальнай статуһун үрдэтии, оҥ иннитэн ийэ, аҕа түмүүлэрин ситиммэх үлэлэрин быыаннаахтык тэрийэн обществоҕа оруоллаах үрдэтии.

– Элбэх оҕолоох уонна эдэр дьиэ хорсунтэргэ туһаннаах социальнай ейдэбүлү оноруу.

– Сэрии уонна үлэ ветераннарын, көҥүлүүлү кыттыылаахтарын, дорообуйаларынан хаачыахтаах дьону, пенсионердары уонна локальнай сэрии кыттыылаахтарын ейдээн, олохторун хаачыстыбата туоларыгар үлэлэһии.

– Дорообуйаларынан хаачыахтаах оҕолоору кытта үлэлэһэр кэмэ кинн тэриллэ, анал испсиалистэриэн хаачыйыы.

– Ыччаты үөрэтэрэ, тереебүт улуустарыгар үлэлии хаалалларын ситиһии, эдэр специалистэргэ оскуолаҕа үлэлиир уоҥуубуйаларын хаачыйыыга үп көрүүнү улаатыннарыы.

– Эдэр ыччат промышленноска ахтоваа үгэ миэстэлэрин бутуулуулун кэҥэтии.

– ЧГФКуоСИ-ка Чурапчытаабы колледжка Оҕолуулуннааҕы агротехникумна оскоолоох ыччаттары үөрэтэрэ идэ шкалаларыгар быыаннаах үлэни тэрийии.

– Ыччаттары федеральнай, республиканскай, муниципальнай туос сыалларын программаларга, грааннарга, куонкуустарга кыттыларын көҥүлэйии.

– "Аныгы үйэ салайаччытын оскуолата" түмүү үлэлэрин сүрүннэһии.

– "Маарынаан ыччаттара" уонна "Хатын чаран" ыччат түмүүлэрин үлэлэрин ейдээн.

– Улууска ыччат сайдыытыгар сылдата ыытыллар фестиваль тэрийии.

– Общественнай миэстэлэргэ дорообуйаларынан хаачыахтаах дьон сыгдыаллаларыгар уоҥуубуйа баар буолуутун ситиһии.

– Общественнай тэриллэтэр, түмүүлэр үлэлэрин барыы өттүнэн ейдээн.

– Бэйэттэн тахсар түмүүлэх хамсаныыннар баар буолуулларын ситиһии, кизи эйгэҕэ таһаарыы.

Күндү биир дойдулаахтарым!

Улуус сайдыытын туһа диэн санаалаах хас биирдии кийи мин быраабыраамабын кытта билсиһиэ, сонурдуо уонна бэйэтин этиитинэн бу тоҥус тосхоллору ситэриигэ-хоторуута кыттыыны эрэнэбин! Мин иннини сайдыы туһугар хас биирдии кийини, партияны, түмүүнү кытары биир тыыны бугаан үлэлиигэ болҕоммин!

Норуот талбыт салайаччыта – норуотун санаатынан салаллар!

Избирательнай округ № 1 Республиканскай уонна муниципальнай тэриллии кандидата, депутат сэбиэтин бэрэсэдэхэтэлэ М.О. Чурапчынай улус (районун) Оконешникова Яков Павлович

С. ЧУРАПЧА, ул. Ленина, 51, здание Сбербанка, тел. 8-41151-42-411, 8-984-117-41-20;

Кыһы уонна сокуон

ПРОКУРАТУРА ИҺИТИННЭРЭР

Алимент толооботох тороппүккэ холобунай дьыала тэрилиннэ

Чурапчы улууһун олохтоохо сокуоннай саанын ситэ илик оҕолорун иитиилэригэр убаастабыла суох бириэмиэнэн төлөбүр онорботоҕор РФ АП Кодексын 5.35.1 ыст. 1 чаастыанан эпизодтанан тардылла сылдьыбыт.

Ол үрдүгүн, тороппүт эбэтэрэ-ааҕа толорботох, үлэҕэ киирэрэ ыһыллыбыт уурбатах. Онон сибэстэрэн, оҕолорун иитиилэригэр уонсайа 300 тыһыынчаттан таҕыс иэскэ киирбит.

Бу түмүгүнэн, силиэстийэлиир уоргаллар РФ ХК 157 ыст. 1 чаастыгар ол эбэтэр, суут уурааҕын толорботоҕор, сокуоннай саанын ситэ илик оҕолорутар төлөбүрүн онорботоҕор холобунай дьыаланы көбүлүгүтүгэр.

Чурапчы оройуонун прокуратурата бу холобунай дьыаланы бастыҥыммит буруйдуур түмүгү биэрэргэтэн, Чурапчытааҕы мироной суут көрүүгүгэр ыытта.

Арыгылаан баран быһахтаммыттар

Чурапчы оройуонун прокуратурата Чурапчы улууһун олохтоохун утары, РФ ХК 111 ыст. 2 чаастыа «а» пуунтаан көрүллүбүт, ол эбэтэр эт-сиин эчэйиитин оторуу туһунан буруйдаллар дьыалаттан биэрэргэтэн суукка ыытта.

Бэрэбиэркэ көрдөрбүтүнэн, 2018 сыл бэс ыйын саҕаланыытыгар, Чурапчы олохтоохо итирик турукка сылдьан кыһырсан баран, соруйан, ыаллыы оторор киһиэхэ биир тоҥул быһаҕыанан хаҥас ойоҕоҥуттан анныбыт.

Ол түмүгэр эмсэҕэлэҥнэччи оторор кутталлаах, дорообуйатыгар ыар көрүнтэх эт-сиин эчэйиитин ылан Чурапчытааҕы оройуоннай кинин больницаҕа хирургическай отделениеҕыгар киирбит.

Чурапчы оройуонун прокуратурата бу холобунай дьыаланан бастыҥыммит буруйдуур түмүгү биэрэргэтэн, Чурапчытааҕы оройуоннай суут көрүллүүгүгэр ыытта.

Чурапчы оройуонун прокуратурата дьиэ тутуутугар олүүлээхтэр (ол эбэтэр дольщиктар) бырааптарын комускүүр

Чурапчы оройуонун прокуратурата кэтэн көрүүгүн түмүгэр «Иитии» диэн аатаах бириэмиэлээхтэр коҕуттэбиилэрин ойуур региональнай общественнай суонда үлэлиэр Чурапчы салаалаларыгар 15 квартираалаах оторор дьиэни тутуута кэбиилэр бааллара арыллыбыт.

Ол курдук, бэрэбиэркэ түмүгэр тутааччы, эйбэх квартираалаах оторор дьиэни долевой тутуу сокуонунаарын ирдэбиллэрин аахсыбакка туран, олүүлээхтэр (дольщиктар) үгтэрин хомуйарыгар дуоҕабардарын государственнай регистрацияҕа суох оногорбута арыллыбыт.

Гражданнар үгтэрин сорох эрэ чаабы дьиэни тутуута туһаныллыбыт. Үп-харчы үгүс чаабы дьиэ тутуутун кытта сибээһэ суох суонда иэйии уонна көрдөөбүттэри сабыыта туһаныллыбыт.

Маҥан сибээстэн, прокуратура бэрэбиэркэлэн маныыйаалларын түмүгүнэн, силиэстийэлиир уоргаллар Российскай Федерация Холобунай кодексын 200.3 ыстатьйэтин 2 чаастыгар олоҕуран, ол эбэтэр гражданнаргаан дьиэни тутуута хомуллубут болуоҥ комэйдэх үбү-харчыны Российскай Федерация элбэх квартираалаах дьиэлэри олүүлээн тутуу туһунан сокуонтарын ирдэбиллэрин кэтэн иитэриммиттэр уорбалаабын баарынан холобунай дьыала көбүттүгэр.

Силиэстийэ бүтүүгүнэн, Чурапчы оройуонун прокуратурата бу холобунай дьыаланан бастыҥыммит буруйдуур түмүгү биэрэргэтэн, Чурапчытааҕы оройуоннай суут көрүүгүгэр ыытта.

Улууе прокурорун солбуйаччыта
В.В. Андреев.

Московское юридическое бюро "Главная дорога". Якутское отделение

Досрочный возврат водительских удостоверений в судебном порядке.

Без пересдачи теории по окончании срока. В т.ч. по амнистии. Официально. Конфиденциально.

8-800-200-14-01 звонок бесплатный.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Макаров Айтал Эдуардович аатыгар 2014 сылгаахха С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто сокуолгун бүтэрбитин туоһулуур аттестат сүүгүгүнэн, дьиэнэ суоҕунан аҕаҕыллар.

Внимание!

Охотник соблюдай меры безопасности

Скоро в связи с разрешением осенней охоты на водоплавающую дичь начинается массовый выход охотников на водные объекты.

Чурапчинский инспекторский участок ФКУ «Центр ГИМС МЧС России по РС (Я)» напоминает о соблюдении каждым охотником техники безопасности обращении с ружьем, при разведении костра и правилы поведения на воде.

Если вы выезжаете на охоту на маломерных судах не забываем взять с собой все документы необходимые для предъявления инспекторам по маломерным судам и спасательные жилеты на каждого охотника.

С наступлением первых осенних заморозков снижается температура воды. Чтобы доставать добытую водоплавающую дичь обязательно используйте деревянную или резиновую лодку. Ни в коем случае не лезьте в холодную воду без снаряжения, это может привести чрезвычайным ситуациям на водных объектах.

Желательно на охоту выезжайте с напарником, всякий раз напоминайте своим родным и близким примерный маршрут вашей охоты.

Если случилось беда – не теряйте разум, используйте все возможные пути спасения жизни человека, при выходе из воды обязательно смените одежду, если рядом нет охотничьей избушки разведите костер согрейтесь и просушите мокрую одежду. Перед выходом на охоту запасайтесь дополнительной спичкой упакованной в непроницаемый материал и сменную одежду.

Соблюдение правила поведения на водных объектах во время охоты, выполнение элементарных мер осторожности – залог вашей безопасности !!!

Госинспектор Т.М. ЛЬГКИН,
Чурапчинского инспекторского участка
ФКУ «Центр ГИМС МЧС России по РС (Я)».

Тапталлаах убайбыт; Мырыгыстан торутсэх Чурапчы нэйилэгин олохтоохо
ИЛЛАРИОНОВ Евгений Иванович
эмиэхэ ыаллыан олохтон туораабытынан кэргэннэгэр, санаатыгар Ольга Семеновнаҕа, оҕолорутар бырааптарбытыгар Степаҕа, Коляҕа, Ваняҕа, кийиитэрбитигэр, сиэнэригэр лиринг кутурҕаммыттан тиэрдэбит.

Биирэ торообутэрэ уонна кэнилэр дьиэ кэргэттэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

- Илларионов Евгений Иванович сэҥэмардьык олохтон туораабытынан кэргэннэгэр, оҕолорутар, сиэнэриэгэр, чугас аймахтарыгар 1975 сылгаахха Чурапчытааҕы оҕо спортивнай оскуолатын биирэ бүтэрбит дьоҥторо.

- Биирэ торообут убайа Илларионов Евгений Иванович олохтон туораабытынан баттыгар Зинаида Ивановнаҕа, кийиитэр Татьяна Аркадьевнаҕа, кэргэннэгэр, оҕолорутар, биирэ торообуттэригэр "Чурапчы" ТХПК коллектива.

- Илларионов Евгений Иванович сэҥэмардьык олохтон туораабытынан баттыгар "Мичит" ОСК үлэһитэр Галина Ивановнаҕа, кэргэннэгэр, оҕолорутар, аймахтарыгар "Мичит" ОСК коллектива, профкома.

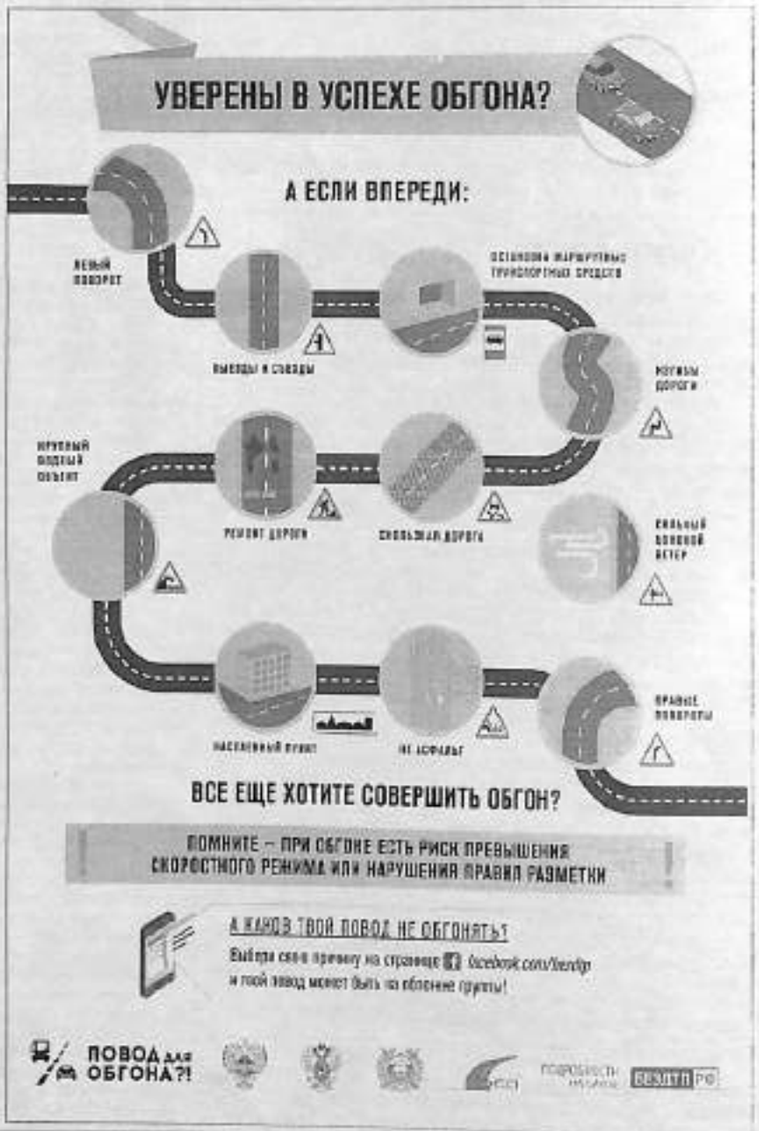

Кылаабынай эдэйиэктэр – **А.А. ЗАХАРОВ.**
Эпэлэтэлэр сэмэтэлэр, сурук оҥорор – **А.М. СЛЕПЦОВ.**
Корректоллар – **М.В. ПЕТРОВА, С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ.**
Таҥаны, бөлүктүүрү – **Ф.А. ПРОТОЦЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствата, Чурапчы улууһун "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук автономнай учреждение. Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетэлэр 2012 с. ыкпын тутар 15 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – ПИ №ТУ14-0238.

Редакция, издатель аадырыа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-368. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh

Бэчээкэ сакас: № 61 (11517). Кэмэйэ: 1 бэч. лист. Аксаана 750. Хаһыат сыаната: 10 сол.

Саҥа олох

Автор оҥорор тэлгэн саҥа редакция позициятыгар маҥнаан сөп түбэр бөлүктэр. Суруйааччылар чаастарын кырдьаҕастыгар эпэлэтэлэр позициялара сөп бэйиэ суох.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээкэ бэрилиннэ: 16 ч 00 м. "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһукка 13.08.2018 с. офсетка бэчээтэнэн. Типография аадырыа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекса: 54907. Хаһыат надиэлэҕэ иккиэ: оптуоруннньукка уонна баатынсаҕа тахсар.